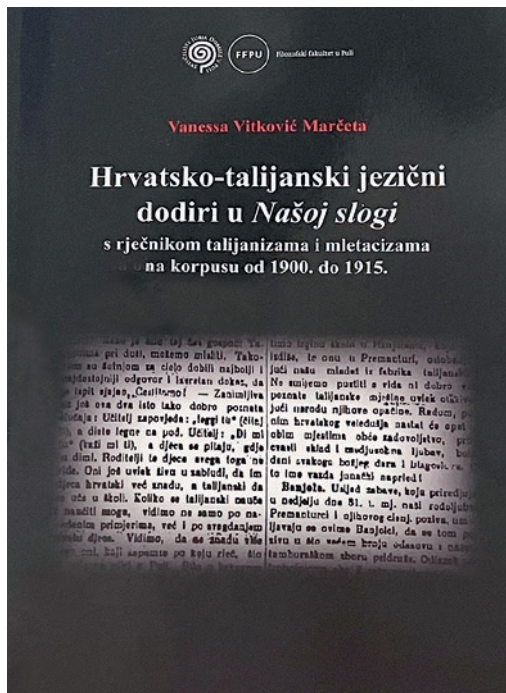

Vanessa Vitković Marčeta, *Hrvatsko-talijanski jezični dodiri u Našoj slogi: s rječnikom talijanizama i mletacizama na korpusu od 1900. do 1915.*, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, 2024., 289 str. ISBN: 978-953-377-063-5

Hrvatska filologija obogaćena je vrijednom znanstvenom monografijom naslova *Hrvatsko-talijanski jezični dodiri u Našoj slogi: s rječnikom talijanizama i mletacizama na korpusu od 1900. do 1915.* autorice Vanesse Vitković Marčeta s Filozofskoga fakulteta u Puli. Proširena je to i doradena autoričina doktorska disertacija nastala kao rezultat dugogodišnjih istraživanja složenih jezičnih procesa temeljenih na korpusu prvih novina u Istri na hrvatskome jeziku. Nakladnik je monografije Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, a recenzentice su ugledne jezikoslovke prof. emer. dr. sc. Diana Stolac, prof. dr. sc. Blaženka Martinović i izv. prof. dr. sc. Sandra Tamaro.

Nakon predgovora i uvodnih riječi autorica se u poglavlju „O Istri u vrijeme *Naše sloge*” osvrće na specifične društveno-političke prilike koje će zbog talijanskih pritisaka usporiti razvoj narodnoga preporoda u Istri, a time će biti otežani i pokušaji poboljšavanja statusa hrvatskoga (standardnog) jezika na tome području. Preporodne će ideje odjeknuti zahvaljujući upravo pojavi tiska na hrvatskome jeziku gdje se *Naša sloga* od početka izlaza 1870. godine nametnula, kako autorica kaže, kao „poticatelj hrvatskoga preporodnoga nacionalno-integracijskog procesa u Istri i na kvarnerskim otocima”. Slijedi poglavlje „Jezici u dodiru”, odnosno kratak pregled povijesti istraživanja jezičnih dodira koje prethodi dvjema većim tematskim cjelinama.

U prvoj, naslovljenoj „Prilagodba talijanizama”, talijanizmi se obrađuju po uzoru na teorijsko polazište i model Rudolfa Filipovića, no Filipovićevim jezičnim razinama pridodana je i grafijsko-ortografska razina, pa u konačnici obuhvaća sljedeće razine: grafijsko-ortografsku, fonološku, morfološku, leksičko-semantičku i sintaktičku, s vrlo detaljnom raščlambom unutar svake od njih. U poglavlju pod nazivom „Grafijsko-ortografska razina prilagodbe talijanizama” autorica uspoređuje talijanski i hrvatski slovopis te u tablici donosi sve promjene

pronađene u istraživanome korpusu. Na „Fonološkoj razini prilagodbe talijanizama” uspoređuje samoglasnički i suglasnički sustav hrvatskoga i talijanskog jezika te daje primjere potpune ili nulte, djelomične ili kompromisne te slobodne transfonemizacije. Slijedi poglavlje „Morfološka razina prilagodbe talijanizama”, gdje u potpoglavljima o prilagodbi imenica, glagola, pridjeva i ostalih vrsta riječi iznosi njihova specifična obilježja. Proučavajući „Leksičko-semantičku razinu prilagodbe talijanizama”, autorica opisuje primarnu leksičko-semantičku adaptaciju sa suženjem broja značenja i suženjem polja značenja te nultu adaptaciju, zatim sekundarnu semantičku adaptaciju s proširenjima broja značenja i polja značenja te se dotiče metafore, metonimije, pejorizacije, meliorizacije i ostalih specifičnosti sekundarne semantičke adaptacije. Prvu tematsku cjelinu završava poglavljem „Sintaktička razina prilagodbe talijanizama” gdje se bavi fenomenom prebacivanja kodova te utjecajem talijanske sintakse.

U drugoj se cjelini pod nazivom „O jeziku i pravopisu u *Našoj slogi*” Vitković Marčeta bavi pravopisnom, morfonološko-morfološkom, leksičkom i stilskom analizom svih tekstova pisanih na hrvatskome jeziku, osim priloga pisanih mjesnim govorima (npr. *Jurina i Franina*) te na temelju mnogobrojnih potvrda iz korpusa objašnjava odnos prema normativnim rješenjima zastupljenima u tadašnjim normativnim priručnicima. Slijedi dio u kojem autorica donosi tekstove filološkoga karaktera koji svjedoče da su i jezična pitanja bila dijelom *Naše sloge*, a tematski se odnose na glagoljicu i staroslavenski jezik, komentare i analize jezika, dijalektološka pitanja te na knjige o jeziku i jezikoslovcima. Jeziku lista pristupa se i kao sredstvu ideološkog izražavanja, čime se otvaraju pitanja jezične politike i standardizacije u kontekstu kulturne i nacionalne borbe hrvatskoga naroda u Istri. Na samome se kraju nalazi rječnik talijanizama i mletacizama sastavljen na temelju proučenoga korpusa, i to iz 916 brojeva *Naše sloge*, te popis frazema i kolokacija. Rječnik sadržava 1149 natuknica složenih abecednim redom, a potvrđeni talijanizmi pripadaju sljedećim semantičkim poljima: umjetnost, jela i pića, pomorstvo, bankarstvo, dok su mletacizmi danas najvećim dijelom regionalizmi. Svaka riječ popraćena je značenjem koje proizlazi iz konteksta rečenica u *Našoj slogi*, uz precizno navođenje godine i broja izdanja.

Monografija *Hrvatsko-talijanski jezični dodiri u Našoj slogi: s rječnikom talijanizama i mletacizama na korpusu od 1900. do 1915.* autorice Vanesse Vitković Marčeta vrijedan je prinos općoj filološkoj i užoj kroatističkoj znanosti. Nastala je na temelju dosad najvećim dijelom neobrađenih tekstova prvih novina u Istri na hrvatskome jeziku od 1900. do 1915. godine. Vrijednost je djela posebice u prikazu prilagodbe talijanizama hrvatskomu jeziku na temelju primljenica iz talijanskoga jezika i mletačkoga dijalekta. Na temelju svega monografija *Hrvatsko-talijanski jezični dodiri u Našoj slogi: s rječnikom talijanizama i mletacizama na korpusu od 1900. do 1915.* zauzima važno mjesto u proučavanjima hrvatskoga jezika u Istri na početku 20. stoljeća i zasigurno će poslužiti kao model u analizama koje se bave rasvjetljavanjem hrvatsko-talijanskih jezičnih dodira u Istri.